

VẬN DỤNG TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH TRONG XÂY DỰNG TIÊU CHUẨN ĐẠO ĐỨC NGHỀ NGHIỆP CHO NHÀ GIÁO TRONG NHÀ TRƯỜNG HIỆN NAY

Lê Việt Tiên

Trường Đại học Tài chính - Marketing

Email: lvtien@ufrm.edu.vn

Tóm tắt: Học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh là một hoạt động sinh hoạt chính trị được triển khai sâu rộng trong toàn Đảng, toàn quân, toàn dân ta hiện nay. Với nhiều cách thức, biện pháp tiến hành thực hiện trong những năm qua đã và đang đạt được nhiều kết quả khả quan. Với mong muốn tiếp tục góp phần thực hiện tốt Chỉ thị số 05-CT/TW ngày 15 tháng 5 năm 2016 của Bộ Chính trị về đẩy mạnh học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh, bài viết bàn về vấn đề vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh trong xây dựng tiêu chuẩn đạo đức nghề nghiệp (ĐĐNN) cho nhà giáo đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ cách mạng trong tình hình mới.

Từ khóa: Tư tưởng Hồ Chí Minh, đạo đức nghề nghiệp, đạo đức nhà giáo.

Nhận bài: 25/08/2022; **Phản biện:** 29/08/2022; **Duyệt đăng:** 31/08/2022.

1. Đặt vấn đề

Tư tưởng của Chủ tịch Hồ Chí Minh về đạo đức nhà giáo ngay từ ngày đầu lập nước cho đến khi Người đi xa vẫn còn nguyên giá trị, sâu sắc, thấm thía và mang tính ứng dụng cao. Đạo đức nhà giáo là cơ sở để các nhà giáo nỗ lực tự rèn luyện phù hợp với nghề dạy học, đồng thời cũng là một trong những căn cứ để đánh giá, xếp loại, nhằm xây dựng đội ngũ nhà giáo có lối sống, cách ứng xử chuẩn mực, là tấm gương cho người học noi theo. Với tư cách là hiện thân của một nhà giáo cách mạng, suốt đời vì nước, vì dân, vì nền giáo dục nước nhà, tư tưởng của Người đặc biệt thiết thực đối với nhiệm vụ bồi dưỡng ĐĐNN cho đội ngũ nhà giáo trước yêu cầu đổi mới nền giáo dục của nước nhà đáp ứng sự chuyển biến mạnh mẽ của cuộc cách mạng công nghiệp 4.0. ĐĐNN là phẩm chất quan trọng hàng đầu đối với đội ngũ nhà giáo, nó là nền tảng, động lực thôi thúc trách nhiệm, nhiệt huyết để mỗi nhà giáo phấn đấu hoàn thành sự nghiệp vẻ vang của mình, xứng danh với nghề cao quý trong xã hội, góp phần xây dựng môi trường sư phạm lành mạnh, nâng cao chất lượng dạy và học trong các nhà trường.

2. Nội dung nghiên cứu

Bất cứ một nghề nghiệp nào trong xã hội, nhất là xã hội hiện đại, bên cạnh những yêu cầu chung về trình độ, kiến thức, kỹ năng nghề nghiệp, tính kỷ luật cũng đều có những yêu cầu về đạo đức phù hợp với tính chất và đặc trưng của nghề nghiệp đó. Để làm rõ quan niệm về ĐĐNN của nhà giáo, cần phân biệt một cách tương đối đạo đức của nhà giáo với ĐĐNN của nhà giáo. Trước hết đạo đức của nhà giáo là toàn bộ những quy tắc, khuôn phép, quy định thái độ, hành vi của nhà giáo về quan hệ của nhà giáo với các cá nhân, tập thể và xã

hội. Còn ĐĐNN của nhà giáo là những quy tắc, khuôn phép, quy định thái độ, hành vi của nhà giáo trong thực hiện nghề nghiệp. Đó là những quy tắc, khuôn phép điều chỉnh thái độ, hành vi của nhà giáo trong thực hiện nhiệm vụ chuyên môn, trong giải quyết quan hệ với đồng nghiệp và tập thể sư phạm, trong giải quyết quan hệ với người học và gia đình họ. Như vậy đạo đức nhà giáo có phạm vi rộng hơn ĐĐNN nhà giáo. Nâng cao ĐĐNN của nhà giáo nhằm đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ giáo dục, đào tạo là vấn đề có ý nghĩa chiến lược, yêu cầu thường xuyên của công tác xây dựng đội ngũ nhà giáo trong mọi thời kỳ cách mạng.

Trong những năm qua, công tác giáo dục, rèn luyện nâng cao ĐĐNN của nhà giáo trong các nhà trường đã có những chuyển biến tích cực. ĐĐNN của nhà giáo được nâng cao đáp ứng yêu cầu ngày càng tốt mục tiêu, yêu cầu giáo dục đào tạo và nghiên cứu khoa học của các nhà trường. Tuy nhiên công tác giáo dục, nâng cao ĐĐNN cho nhà giáo trong các nhà trường vẫn còn những hạn chế bất cập cả về nhận thức, nội dung, hình thức và biện pháp tiến hành. Một số nhà giáo trong nhà trường còn có biểu hiện thiếu tu dưỡng, rèn luyện bản thân, có biểu hiện thiếu tâm huyết với nghề, không coi trọng việc giữ gìn danh dự, lương tâm nhà giáo. Có nhà giáo chưa thực sự công bằng trong giảng dạy và giáo dục, mắc bệnh thành tích làm giảm uy tín, niềm tin của người học đối với nhà giáo.

Muốn nâng cao ĐĐNN nhà giáo cần hiểu đặc điểm của nhà giáo trong nhà trường. Nghề giáo viên (GV) là nghề giáo dục tâm, trí, đức, đào tạo nên con người được ví von như là nghề trồng người. Hiện nay bối cảnh kỹ thuật công nghệ phát triển nhanh, tạo ra sự chuyển dịch định hướng giá trị, GV trước hết phải là nhà giáo dục có năng lực phát triển ở người học về cảm xúc, thái độ,

hành vi, đảm bảo người học làm chủ được và biết ứng dụng hợp lý tri thức học được vào cuộc sống bản thân, gia đình và cộng đồng. Hơn thế, bằng chính nhân cách của mình, GV tác động tích cực đến sự hình thành nhân cách của học sinh, GV phải là một công dân gương mẫu, có ý thức trách nhiệm xã hội, hăng hái tham gia vào sự phát triển của cộng đồng. Trong lớp học, GV là nhân vật chủ yếu góp phần hình thành bầu không khí dân chủ, có lòng yêu thương và tương tác tốt với người học. GV luôn phải có ý thức, nhu cầu không ngừng hoàn thiện bản thân, hoàn thiện nhân cách, đạo đức, lối sống, nâng cao trình độ chuyên môn nghiệp vụ, chủ động, sáng tạo trong hoạt động sư phạm. Đặc biệt GV cần có sự phối hợp nhịp nhàng với tập thể sư phạm nhà trường để thực hiện tốt các mục tiêu giáo dục. Chỉ có như vậy GV mới có năng lực giải quyết những vấn đề nảy sinh trong thực tiễn dạy học, giáo dục bằng con đường tổng kết kinh nghiệm, phát huy sáng kiến, thực nghiệm sư phạm. Mỗi nhà giáo trong nhà trường, ngoài việc truyền thụ kiến thức, rèn luyện kỹ xảo, kỹ năng nghề nghiệp, phát triển tư duy, năng lực thực hành cho người học, còn giúp người học hình thành thế giới quan, phương pháp luận khoa học, phẩm chất, lối sống, phương pháp, tác phong công tác phù hợp với chức trách, cương vị được giao. Tự chung lại, có thể khái quát thành một số tiêu chuẩn như sau:

Một là, nhận thức đúng đắn về vị trí, vai trò của các quy tắc, chuẩn mực của ĐĐNN nhà giáo trong nhà trường.

Kế thừa đạo đức nhà giáo trong tư tưởng của Hồ Chí Minh, Người cho rằng: *"Nghề thầy giáo là rất quan trọng, rất là vẻ vang, ai có ý kiến không đúng về nghề thầy giáo thì phải sửa chữa"*. Nhà giáo hơn ai hết cần ý thức đúng đắn về vai trò, vị trí của người thầy trong sự nghiệp giáo dục, đào tạo, cần nhận thức đầy đủ, đúng đắn về các quy tắc, chuẩn mực ĐĐNN. Đằng sau những bài giảng của người thầy giáo là những việc làm tốt đẹp, những hành vi đạo đức chuẩn mực trở thành tấm gương để thế hệ học trò noi theo, tạo nên bội số của sự phát triển đạo đức của người thầy trong đời sống học trò, là tấm gương sáng về người thầy trên bục giảng.

Hai là, tuyệt đối trung thành với Đảng, tận tâm, tận lực phục vụ Tổ quốc, nhân dân và sự nghiệp giáo dục đào tạo.

Đó cũng là nội dung cơ bản lớn của đạo đức nhà giáo trong tư tưởng Hồ Chí Minh. Phẩm chất đạo đức này được đề cập trong nhiều bài viết, bài nói của chủ tịch Hồ Chí Minh. Trong buổi nói chuyện với thầy giáo, cô giáo Trường Đại học Nhân dân, Người căn dặn: *"Chân lý là cái gì có lợi cho Tổ quốc, cho nhân dân. Cái gì trái với lợi ích của Tổ quốc, của nhân dân tức là không phải chân lý. Ra sức phụng sự Tổ quốc, phụng sự nhân dân tức là phục tùng chân lý"*. Nội dung này thể hiện ý thức chính trị nghề nghiệp của nhà giáo, nó xuyên suốt và

định hướng phát triển, củng cố các chuẩn mực khác theo đúng lý tưởng cao cả của nhà giáo. Lòng trung thành và sự tận tâm, tận lực phục vụ vừa là động lực thúc đẩy tích cực hoạt động nghề nghiệp của nhà giáo, giúp nhà giáo vượt mọi khó khăn, thử thách trong sự nghiệp cao cả của mình vừa là tấm gương sáng cho mọi người noi theo. Với nội dung này nhà giáo cần tuyệt đối tin tưởng vào con đường cách mạng mà Đảng, Bác Hồ và nhân dân ta đã lựa chọn, gương mẫu chấp hành và vận động mọi người chấp hành tốt đường lối chủ trương của Đảng, chính sách pháp luật của Nhà nước và quy định của đơn vị công tác. Thường xuyên quán triệt sâu sắc lý luận Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, quan điểm của Đảng vào thực tiễn hoạt động dạy học. Đặt lợi ích của Đảng, Tổ quốc, nhân dân lên trước hết và trên hết, hết lòng hết sức phục vụ Tổ quốc, phục vụ nhân dân.

Ba là, dân chủ, có ý thức tổ chức kỷ luật và uy tín sư phạm cao. Thực hành dân chủ trở thành phong cách làm việc của mỗi nhà giáo

Nhà giáo phải nhận thức sâu sắc tính tất yếu khách quan của pháp luật Nhà nước, quy định của Nhà trường nơi mình đang hoạt động. Đồng thời nhà giáo phải có hệ thống tri thức, kỹ năng, kỹ xảo nghề nghiệp vững vàng vì đây là cơ sở để chấp hành và điều chỉnh hành vi của mình theo những yêu cầu của nghề nghiệp. Uy tín là sự đánh giá, thừa nhận, tín nhiệm và mến phục của mọi người đối với phẩm chất, năng lực của một người hay một tổ chức. Uy tín tác động đến người học một cách tự nhiên bằng sức mạnh nhiệt tình, năng lực, đạo đức và vốn sống của nhà giáo. Uy tín khích lệ nhà giáo trong việc tự giáo dục, rèn luyện để rèn luyện, phát triển nhân cách của mình đáp ứng yêu cầu của hoạt động sư phạm.

Bốn là, có tình yêu thương con người, hết lòng vì học viên, nhiệt tình, tâm huyết với sự nghiệp trồng người.

Đối với nhà giáo yêu thương học trò và yêu nghề có mối quan hệ mật thiết, tác động hỗ trợ nhau. Thương yêu học trò sẽ dẫn đến yêu nghề, yêu người bao nhiêu, yêu nghề bấy nhiêu. Theo Chủ tịch Hồ Chí Minh, người thầy giáo phải quan tâm, săn sóc học trò với tình cảm sâu nặng như ruột thịt, song cách thể hiện phải phù hợp ở từng lứa tuổi và cấp học. Nhà giáo phải luôn tự nguyện phấn đấu, yêu quý nghề nghiệp sư phạm, say sưa với sự nghiệp giáo dục con người, có lòng nhân ái, độ lượng, bao dung. Lòng yêu người yêu nghề là phẩm chất ĐĐNN đặc trưng, là động lực giúp nhà giáo không ngừng vươn lên nắm vững đỉnh cao tri thức, rèn luyện tay nghề sư phạm và tu dưỡng rèn luyện đạo đức cách mạng. coi sự nghiệp trồng người của mình là niềm tự hào, vinh dự và trách nhiệm cao cả, là niềm vui, niềm hạnh phúc của nhà giáo.

Năm là, dũng cảm nêu cao tinh thần đấu tranh trên

mặt trận tư tưởng văn hóa và những biểu hiện vi phạm đạo đức nhà giáo.

Điều này vô cùng quan trọng và cấp thiết trước sự xuống cấp về đạo đức, lối sống của một bộ phận người trong xã hội nói chung, bộ phận nhà giáo nói riêng. Nhà giáo cần nêu cao giá trị nhân cách của mình với tinh thần giàu sang không thể quyến rũ, nghèo túng không thể chuyển lay, cường quyền không thể khuất phục, kiên quyết đấu tranh chống lại sự xuống cấp về đạo đức trong xã hội và vi phạm đạo đức nhà giáo, có phẩm chất phê bình, tự phê bình, dũng cảm bảo vệ chân lý.

Sáu là luôn gương mẫu về đạo đức, lối sống có phong cách sư phạm mẫu mực

Chủ tịch Hồ Chí Minh cho rằng: Muốn cho học sinh có đức thì GV phải có đức. Ví như bảo học trò phải dậy sớm mà GV thì trưa mới dậy thì không được. Cho nên thầy giáo, cô giáo phải gương mẫu. Người thầy có ý thức về sự gương mẫu của mình tức là đang tự hoàn thiện mình. Sự mô phạm về đạo đức, lối sống là đặc trưng cơ bản về phong cách sư phạm. Điểm mấu chốt của tính mô phạm trong đạo đức nhà giáo là sự thống nhất cao độ giữa lý luận và thực tiễn, giữa lý thuyết và thực hành, giữa lời nói và việc làm, giữa ý thức và hành vi tạo thành một mẫu mực để mọi người noi theo.

Những chuẩn mực ĐĐNN của nhà giáo luôn được thể hiện sinh động, cụ thể với những sắc thái khác nhau ở mỗi trường, ở từng tập thể sư phạm và từng nhà giáo, đồng thời nó cũng luôn vận động phát triển theo sự phát triển chung của đất nước và sự trưởng thành của mỗi nhà giáo trong sự nghiệp giáo dục đào tạo. Xác định tiêu chuẩn của ĐĐNN nhà giáo chính là nội dung cơ bản xuyên suốt, giúp nhà giáo có động lực, phương hướng trong việc chủ động bồi dưỡng, xây dựng và nâng cao ĐĐNN cho mình cũng như xây dựng tập thể nhà giáo trong nhà trường. Làm cho nhà giáo hiểu đầy đủ, đúng

đắn, sâu sắc ý nghĩa, tầm quan trọng, nội dung của các tiêu chuẩn, quy tắc chuẩn mực ĐĐNN nhà giáo qua đó thấy được vinh dự, trách nhiệm bản thân, biết được những điều nên làm và không nên làm. Nhà giáo từ đó cũng hiểu rõ những đòi hỏi khách quan phải tu dưỡng, rèn luyện để nâng cao ĐĐNN. Đây là cơ sở, nền tảng để mỗi nhà giáo điều chỉnh thói quen, hành vi ĐĐNN một cách tích cực trong cuộc sống và công tác.

3. Kết luận

Đạo đức nhà giáo là những chuẩn mực mà đối với mỗi GV cần có. Bối cảnh mới đặt ra yêu cầu về các phẩm chất đạo đức nhà giáo cần bồi đắp, rèn luyện và củng cố thêm. Các phẩm chất đạo đức nhà giáo cần rèn luyện bao quát trên cả ba mặt lĩnh vực về phẩm chất chính trị, lối sống, tác phong, giữ gìn bảo vệ truyền thống đạo đức nhà giáo. Hiện nay, trong bối cảnh nền giáo dục nước nhà còn tồn tại tình trạng một số nhà giáo vì những lợi ích vật chất mà đánh mất nhân phẩm cao đẹp. Trước tình hình ấy việc nghiên cứu, quán triệt và thực hiện đúng đắn những lời dạy của Chủ tịch Hồ Chí Minh về rèn luyện phẩm chất ĐĐNN và năng lực của đội ngũ nhà giáo ngày càng trở nên cấp thiết. Bởi đất nước đang trên đường hội nhập quốc tế, nền kinh tế tri thức ngày càng phát triển thì vai trò của người thầy ngày càng quan trọng và cùng với nó là yêu cầu đặt ra cho người thầy cũng ngày càng cao hơn. Mỗi nhà giáo phải luôn rèn luyện, tu dưỡng phẩm chất ĐĐNN để xứng đáng với sự tôn vinh và niềm tin yêu của xã hội. □

Tài liệu tham khảo

- [1]. *Hồ Chí Minh Toàn tập*, tập 2, 4, 6, 9, 10, NXB Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011.
- [2]. Đào Thanh Hải - Minh Tiến (sưu tầm, tuyển chọn) (2005), *Tư tưởng Hồ Chí Minh về giáo dục*, NXB Lao động, Hà Nội.

Applying Ho Chi Minh's Thought in building professional ethical standards for the teachers in the schools today

Le Viet Tien

University of Finance - Marketing

Email: lvtien@ufm.edu.vn

Abstract: Nowadays studying and following Ho Chi Minh's Thought, morality and life style is a political activity broadly implemented in the entire Party, army and people. By many measures carried out in recent years, we have achieved many positive results. With the intention of contributing to the good implementation of Directive N°.05-CT/TW dated May 15, 2016, of the Politburo on promoting learning and following Ho Chi Minh's Thought, morality and life style, the article discusses the application of Ho Chi Minh's Thought in establishing professional ethical criteria for the teachers to meet revolutionary requirements and tasks in the new situation.

Keywords: Ho Chi Minh's Thought, professional ethics, teacher ethics.